

Forslag

til

Lov om ændring af lov om landvæsensretter.

Fremsat den 8. december 1967 af *landbrugsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 213 af 31. marts 1949 om landvæsensretter foretages følgende ændringer:

1. I § 4, *stk. 2*, ændres „lov nr. 88 af 25. marts 1933“ til „lov om landkommunernes styrelse“.

2. I § 6 indsættes efter *stk. 2*:

„*Stk. 3.* Med amtsrådets tilslutning kan formanden antage sekretærhjælp“.

3. I § 7 indsættes efter *stk. 2*:

„*Stk. 3.* Landbrugsministeren kan nedsætte særlige landvæsenskommissioner til behandling efter denne lov af alle sager, der vedrører et byudviklingsområde eller et samlet, naturligt afstrømningsområde“.

4. I § 8, *stk. 1*, efter „underretsdommere“ udgår „(civildommere)“.

5. § 11, *stk. 1, 1. pkt.*, affattes således:

„En landvæsenskommission består af formanden og 2 af ham blandt områdets landvæsenskommissærer udmeldte medlemmer.“

6. § 26, *stk. 3, 1. pkt.*, affattes således:

„Fremsættes der under forhandlingerne for landvæsensretterne fra en af parterne påstand om, at noget punkt i sagen henhører under domstolene, skal der, hvis de pågældende ikke kan blive enige om at lade spørgsmålet afgøre af landvæsensretten, og denne anser det for nødvendigt at få spørgsmålet afgjort, inden sagen påkendes, gives vedkommende part en passende frist, inden hvis udløb han skal anlægge sag.“

Landbrugsmin. j. nr. L. J. 1001.

7. § 27, *stk. 6*, affattes således:

„*Stk. 6.* Parterne kan forlange, at forlig, der ikke er indgået for en landvæsensret, tilføres protokollen for den landvæsensret, som skulle have behandlet sagen i første instans, såfremt forliget indeholder de fornødne bestemmelser om de forhold, hvorom der i det foreliggende tilfælde skal være truffet afgørelse. Formanden drager omsorg for, at tilførslen foretages, og forliget har derefter retsvirkning som forlig, der er indgået for en landvæsensret.“

8. § 29, *stk. 2*, affattes således:

„*Stk. 2.* Vidneførsel eller optagelse af syn og skøn til brug for en landvæsenskommission eller overlandvæsenskommission kan foregå for kommissionen selv. Bestemmelse herom træffes af kommissionens formand. Reglerne i lov om rettens pleje finder herved tilsvarende anvendelse.“

9. § 31, *stk. 1, 4. pkt.*, ophæves.

10. § 31, *stk. 2*, affattes således:

„*Stk. 2.* Landvæsensretten kan endvidere anmode andre sagkyndige om at afgive erklæring eller eventuelt tilkalde dem. Landvæsensretten kan, hvis en af parterne eller den sagkyndige fremsætter begæring derom, bestemme, at den sagkyndiges medvirken skal finde sted efter retsplejelovens regler om syn og skøn. I sager om erstatning skal parterne have lejlighed til, forinden sagen optages til afgørelse, at gøre sig bekendt med og udtale sig om de erklæringer, der er afgivet af den sagkyndige.“

11. § 33, stk. 4, 1. pkt., ophæves og i stedet indsættes:

„Sager, der i henhold til § 6, stk. 1, behandles af en landvæsensnævnsformand uden medvirken af nævnsmænd, afgøres af formanden. I øvrigt skal samtlige medlemmer deltage i sagens afgørelse. Er et enkelt medlem afgået ved døden eller på grund af sygdom udelukket fra at deltage, afgøres sagen dog af de øvrige medlemmer.“

12. § 39, stk. 3, 3. pkt. affattes således:

„Ansøgning herom skal indgives til landbrugsministeriet inden 8 uger efter kendelsens afsigelse. Landbrugsministeren kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgning indgives senere, men inden 6 måneder efter afsigelsen.“

13. § 40, stk. 2-4, ophæves og i stedet indsættes:

„**Stk. 2.** Ankefristen, der regnes fra kendelsens afsigelse, er 4 uger ved anke fra landvæsensnævn til landvæsenkommission og 8 uger ved anke fra landvæsenkommission til overlandvæsenkommission. Landbrugsministeren kan dog undtagelsesvis tillade anke efter ankefristens udløb, såfremt ansøgning herom indgives til landbrugsministeriet inden 6 måneder efter kendelsens afsigelse.

Stk. 3. Begæring om anke skal indgives til formanden for den overordnede ret inden ankefristens udløb eller, hvis der er meddelt tilladelse efter stk. 2, 2. pkt. eller § 39, stk. 3, inden 4 uger efter tilladelsens meddelelse.“

14. I § 45 indsættes efter **stk. 1:**

„**Stk. 2.** Landbrugsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af særlige kendelses- og forligsprotokoller.“

15. § 46, stk. 3, affattes således:

„**Stk. 3.** De i stk. 1 og 2 nævnte udgifter henregnes til sagens omkostninger og kan inddrives ved udpantning.“

16. § 46, stk. 4, affattes således:

„**Stk. 4.** Landbrugsministeren fastsætter nærmere regler om honorarer til landvæsensretternes formænd og sekretærer. For overlandvæsenkommissionernes vedkommende afholdes honoraret af statskassen, medens det for landvæsenkommissioners og -nævns vedkommende afholdes af amtsfonden og områdets købstæder efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren.“

17. § 46, stk. 5, ophæves.

18. § 49 affattes således:

„**§ 49.** Under „købstadskommune“ indbefattes overalt i loven Frederiksberg og Gentofte. Det samme gælder Ballerup-Måløv, Birkerød, Brøndbyerne, Dragør, Farum, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Herstederne, Hvidovre, Høje Tåstrup, Hørsholm, Lyngby-Tårnby, Rødovre, St. Magleby, Søllerød, Tårnby, Vallensbæk og Værløse kommuner, medmindre landbrugsministeren bestemmer andet.“

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. oktober 1968.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Lovforslaget indeholder forslag til ændringer i lov nr. 213 af 31. marts 1949 (Rigsdagstidende 1948-49: Folketingstidende sp. 25, 39, 3198, 3400; Landstingstidende sp. 910, 921, 941; tillæg A. sp. 2877; tillæg B. sp. 595; tillæg C. sp. 419, 475).

Forslaget knytter sig til det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af vandløbsloven, idet landvæsensretternes væsentligste arbejde er behandlingen af sager om vandløb og spildevandsanlæg efter vandløbslovens regler.

Nogle af ændringsforslagene er udformet på grundlag af forslag fra den af landbrugsministeriet i 1957 nedsatte spildevandskommission, hvis betænkning

(nr. 431) er afgivet i 1966 og forelagt folketingets medlemmer. Andre ændringsforslag tilsigter at imødekomme en henvendelse af 28. september 1964 fra Advokatrådet. Denne skrivelse er optrykt som bilag 13 (side 207-208) i spildevandskommissionens betænkning. Advokatrådet har henstillet, at behandlingen af erstatningssager for landvæsensretterne bringes i overensstemmelse med almindelige retsplejeregler. Herom henvises dels til bemærkningerne side 97 i spildevandskommissionens betænkning, dels til bemærkningerne til § 1, nr. 9 (§ 7) i forslag til lov om ændring af vandløbsloven, og endelig til bemærkningerne nedenfor.

Forslaget vil ikke medføre øget administration.

Med hensyn til forslagens økonomiske konsekven-

ser bemærkes, at mange amtsråd har fundet udvej for at hjælpe nævnsformænd med hensyn til sekretærhjælp, således at forslaget kun vil medføre uvæsentlig forøgelse af kommunernes udgifter i henhold til lov om landvæsensretter § 46. De øvrige forslag vil — bortset fra eventuel anskaffelse af særlige løbsprotokoller til landvæsensnævn — ikke medføre direkte udgifter for staten eller kommunerne. Den udvidede adgang til at anvende retsplejelovens regler om syn og skøn vil medføre forøgede sagsomkostninger ved behandlingen af visse sager. Sagsomkostningerne afholdes af parterne, og det vil ofte medføre, at vedkommende kommune kommer til at deltage i udgifterne. Kun i tilfælde, hvor der er bevilget fritagelse for at udrede sagens omkostninger efter lov om landvæsensretter § 48, kan forslaget medføre forøgede udgifter for staten.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til nr. 2 (§ 6).

Erfaringerne siden 1949 har vist, at mange formænd for landvæsensnævn har en stor arbejdsbyrde, og at der ved siden af ledelsen af nævnets møder kræves et betydeligt kontorarbejde. Sekretærhjælp kan derfor være påkrævet, og mange amtsråd har, som ovenfor anført, været rede til at imødekomme forslag herom.

Til nr. 3 (§ 7).

I spildevandskommissionens betænkning (side 56-57) er redegjort for den betydning, det tillægges, at landvæsensretten kan koordinere kommunernes planer for spildevandsforholdenes ordning. Denne virksomhed varetages bedst af vandløbsretter med en fastere organisation end den nuværende, hvor landvæsenskommissionen nedsettes til behandling af en enkelt sag. En vis fasthed i organisationen opnås dog dels ved, at alle landvæsenskommissioner i en amtsrådsreds har en af dommerne som fast formand dels ved, at landvæsenskommissionerne samarbejder med en snæver kreds af teknikere. Blandt teknikere er det en udbredt opfattelse, at det er nødvendigt eller i hvert fald hensigtsmæssigt, at samme myndighed træffer afgørelse i alle sager, der vedrører et og samme, naturlige afstrømningsområde. En sådan ordning haves bl. a. i England og er også anbefalet som norm for lovgivningen inden for E.C.E.

Forslaget går ikke så vidt, men det er foreslået at åbne adgang for, at der kan nedsettes faste landvæsenskommissioner, hvis det findes påkrævet i byudviklingsområder, og hvor det viser sig ønskeligt, at alle sager vedrørende et samlet, naturligt

afstrømningsområde behandles for samme vandløbsret.

Til nr. 4 (§ 8).

Den hidtidige begrænsning til civildommere er uhensigtsmæssig, efter at der i nogle store byretskredse findes byretter, i hvilke dommerne i rettens enkelte afdelinger behandler både civile sager og straffesager.

Til nr. 5 (§ 11).

Forslaget følger spildevandskommissionens indstilling i betænkningen side 57, sp. 1, og vil medføre nogen fremskyndelse af sagernes behandling.

Til nr. 6 (§ 26).

Den gældende bestemmelse i § 26, stk. 3, foreskriver, at behandlingen af en for en landvæsensret indbragt sag i visse tilfælde kan udsettes, for at en part kan få lejlighed til at få prøvet for domstolene, hvorvidt der for ham består en særlig ret, hvis rækkevidde har betydning for afgørelsen af landvæsensrettens sag. Denne lovbestemmelse svarer til § 5 i lov nr. 63 af 28. maj 1880 om vands afledning og afbenyttelse. Lovbestemmelsens formulering „at noget af de ved sagens ordning i betragtning kommende punkter ifølge særlig adkomst henhører under domstolene“ kan volde tvivl; men på grundlag af en lang række afgørelser er det den almindelige opfattelse, at ordene „ifølge særlig adkomst“ ikke afskræmmer fra domstoles prøvelse af alle spørgsmål, hvis afgørelse i almindelighed henhører under domstolene. Efter den nu herskende opfattelse tilkommer det domstolene at tage stilling til spørgsmål om fortolkning af lovbestemmelser og af dokumenter og til krav om erstatning.

Forslaget imødekommer Advokatrådets henstilling i skrivelse af 28. september 1964 om udvidet adgang for parterne i en erstatningssag til at få visse erstatningskrav afgjort af de almindelige domstole. Det er ikke fundet hensigtsmæssigt at følge den af Advokatrådet foreslåede begrænsning til erstatninger over 3.000 kr. (nu 6.000 kr.) (bilag 13 til spildevandskommissionens betænkning).

For så vidt angår erstatningssager, der behandles efter vandløbslovens § 72, stk. 4, henvises til bemærkningerne side 25 i forslag til lov om ændring af vandløbsloven.

Til nr. 7 (§ 27).

Ændringen af stk. 6 er overensstemmende med den siden 1949 udviklede praksis. I forslaget til lov om ændring af vandløbsloven er det ved den ny formulering af § 7 foreslået, at sager om private spildevandsanlæg fra virksomheder og fra beboelse, som ikke omfattes af forslagets § 5 b, behandles ved

landvæsenskommissionerne som første instans. Det findes derfor ønskeligt i lov om landvæsensretter § 27, stk. 6, at præcisere, af hvilken landvæsensret et udenretligt forlig kan begæres protokolleret.

De særlige forligskommissioner, som omtales i den gældende lovbestemmelse, er ophævet ved lov nr. 220 af 7. juni 1952.

Til nr. 8 (§ 29).

Tilføjjelsen til § 29, stk. 2, om adgang til at lade foretage syn og skøn efter retsplejelovens regler under en sag, der behandles af landvæsenskommissionen, findes rimelig og vil imødekomme et forslag i Advokatrådets skrivelse af 28. september 1964 (bilag 13 til spildevandskommissionens betænkning).

Til nr. 9 (§ 31, stk. 1).

Ændringen, der er foreslået af Advokatrådet, til sigter at klargøre, at der i overensstemmelse med almindelige retsplejeprincipper består en adgang for parterne til at blive gjort bekendt med de for landvæsensretten foreliggende oplysninger, som er af betydning for vedkommende part. Endvidere henvises til bemærkningerne til ændringsforslag nr. 10. Tilsvarende regler gælder nu også ved ekspropriation i henhold til § 17 i lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom og med visse begrænsninger for administrationen i henhold til lov nr. 141 af 13. maj 1964 om parts offentliggørelse i forvaltningen.

Advokatrådet har i fornævnte skrivelse af 28. september 1964 henstillet visse ændringer gennemført i vandløbsloven og lov om landvæsensretter § 31, med det formål at gennemføre almindelige retsplejeprincipper ved behandlingen af erstatnings-sager for landvæsensretter. Advokatrådet har således foreslået, at der ved ændring af § 31, stk. 1, gives andre parter end rekvirenten adgang til at begære, at retten antager en teknisk sagkyndig. Under hensyn til sagernes beskaffenhed, især den omstændighed, at kommunen, der vel kan betegnes som „part“, ofte som sin modpart har en stor kreds af grundejere, har man ikke anset det for muligt at imødekomme forslaget. Det findes tilstrækkeligt, at der ved siden af landvæsensrettens tekniske medhjælp kan anvendes andre sagkyndige efter reglerne om syn og skøn.

Til nr. 10 (§ 31, stk. 2).

Med hensyn til de teknisk sagkyndiges medvirken i landvæsensretter har Advokatrådet endvidere foreslået, at den teknisk sagkyndige skal begrænse sin virksomhed som teknisk medhjælper for retten og kun bidrage til sagens oplysning på samme måde

som syn- og skønsmænd. Dette forslag har man ikke ment at kunne imødekomme. Landvæsensretterne skal ofte behandle sager om store, tekniske anlæg, som forelægges af kommuner, og til disse sager er teknisk sagkyndig bistand påkrævet også efter møderne. Det findes tilstrækkeligt til sikring af almindelige retsplejeprincipper, at der kan afholdes syn og skøn, og at der består adgang til domstolsprøvelse af erstatningsspørgsmål.

Endelig har Advokatrådet foreslået, at den sagkyndiges erklæring skal gøres bekendt for parterne, således at disse kan få lejlighed til at stille spørgsmål til yderligere belysning af sagen.

Under hensyn til de almindelige landvæsenssagers tekniske karakter kan et sådant forslag ikke fuldt ud imødekommes, men for så vidt angår behandlingen af erstatningskrav findes det rimeligt at give parterne lejlighed til at gøre sig bekendt med og udtale sig om den teknisk sagkyndiges erklæring, forinden sagen optages til kendelse. § 31, stk. 2, foreslås affattet i overensstemmelse hermed.

Til nr. 11 (§ 33).

Forslaget til § 33, stk. 4, første punktum, er i overensstemmelse med, hvad der er antaget i praksis.

Det har stedse været antaget, at den landvæsensnævnsformand, som uden medvirken af nævnsmænd behandler en sag efter § 6, stk. 1, kan afslutte behandlingen med afsigelse af kendelse.

Til nr. 12 og 13 (§ 39 og § 40).

Det har ved enkelte lejligheder vist sig, at de forholdsvis korte frister for meddelelse af 3-instans- og oprejsningsbevillinger har medført enkelte afslag på ansøgninger, som det måske kunne have været rimeligt at imødekomme. De foreslåede ændringer om bemyndigelse for landbrugsministeren til at meddele sådanne bevillinger indtil ½ år efter kendelsens afsigelse svarer til retsplejelovens bestemmelser i § 435, stk. 2, og § 397 for de almindelige domstole. Af hensyn til gennemførelsen af de i landvæsensrettens kendelse fastsatte foranstaltninger er dog kun foreslået en bemyndigelse indtil ½ år.

Til nr. 14 (§ 45).

Sammenslutningen af formænd for landvæsensnævn har henledt opmærksomheden på, at det vil være en betydelig lettelse i formændenes arbejde, hvis der haves mulighed for at indføre kendelserne, som normalt mangfoldiggøres i løbsbladsprotokoller.

Til nr. 15, 16 og 17 (§ 46).

Ændringsforslaget til § 46, stk. 3, er redaktionelt.

F. t. l. om ændr. af l. om landvæsensretter.

Uagtet bestemmelsen i den gældende § 46, stk. 4, forudsætter, at honorarfastsættelsen sker for eet år ad gangen på grundlag af det enkelte amtsråds konkrete skøn over arbejdets omfang, har der i praksis vist sig at være behov for visse regler. Efter vedtagelsen af lov om landvæsensretter anmodede landbrugsministeriet derfor Amtsrådsforeningen om at medvirke til tilvejebringelse af visse vejledende regler. Den 11. marts 1950 udsendte Amtsrådsforeningen efter forhandling med Sammenlutningen af formænd for afvandings- og landvæsenskommissioner og med Dommerfuldmægtigforeningen visse foreløbige, vejledende honorarregler. Disse er senere afløst af andre, senest i 1960, uden at det dengang lykkedes at komme til enighed med formandsammenslutningen.

Det har senere været overvejet at søge honorarerne til dommere og dommerfuldmægtige fastsat ved overenskomst mellem Juristforbundet og Amtsrådsforeningen. Under hensyn til den gældende bestemmelse i lovens § 46, stk. 4, har Amtsrådsforeningen imidlertid ikke anset sig for beføjet til at indgå en sådan aftale eller på nogen anden for amtsrådene bindende ordning uden at have indhentet amtsrådenes bemyndigelse hertil. Foreningen har endvidere antaget, at overenskomstforhandlinger kun kunne indledes med respekt af bestemmelserne i lov om landvæsensretter, således at konsekvensen af, at enighed om en overenskomst,

respektivt om fornyelsen efter udløbet af en overenskomstperiode, ikke kan opnås, må være, at man falder tilbage på lovens regel om, at honoraret fastsættes af amtsrådet, ligesom Amtsrådsforeningen i så fald som hidtil må være berettiget til eensidigt at udsende vejledende retningslinier for honorarfastsættelsen.

Efter landbrugsministeriets opfattelse har den hidtidige ordning vist sig uhensigtsmæssig. Det foreslås derfor, at honorarerne til landvæsensretternes formænd og sekretærer ydes efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren efter forhandling med økonomiministeren og parternes forhandlingsberettigede foreninger. Hvis enighed opnås mellem foreningerne om de honorarer, der udredes af kommunale kasser, forudsættes aftalen fulgt i ministerens regler; i øvrigt må spørgsmålet afgøres af ministeren.

Forslaget tilsigter ingen ændring af den gældende ordning, hvorefter landbrugsministeren efter forhandling med indenrigsministeren fastsætter regler for udgifternes fordeling mellem vedkommende amtsråd og købstæderne inden for området.

Til nr. 18 (§ 49).

Ved den foreslåede affattelse bringes § 49 som ændret ved § 5 i lov nr. 181 af 20. maj 1952, i overensstemmelse med den tilsvarende regel i § 95, stk. 2, i forslag til lov om ændring af vandløbsloven.